

Temeljna načela dednega prava

dr. Karel Zupančič¹

1. Pojmovanja načel dednega prava

Naše dedno pravo izhaja iz treh temeljnih načel. To so: **svoboda oporočnega razpolaganja** (svoboda testiranja), **dedovanje v družini** in **vesoljno nasledstvo (univerzalna sukcesija)**. Prvi dve načeli izražata pravno-politično vrednotenje v dednem pravu; njuno uresničevanje deloma zagotavlja tudi ustava. Tretje načelo nima pravno-politične teže; je samo izraz pravnotehnične odločitve zakonodajalca. Zato sodi med osnovne pojme dednega prava, pri načelih pa ga samo omenjam. Mesto s tem načelom povezanega »avtomatizma« prehoda zapuščine na drugega (ipso iure pridobitev dediščine) pa je pri pridobitvi dediščine.

75

V (tuji) literaturi se pogosto omenja tudi **načelo zasebnega dedovanja**:² Premoženje zasebnika preide ob njegovi smrti na zasebnika; država praviloma pri dedovanju ni udeležena. S tem se utrjuje in varuje zasebna lastnina in zasebna avtonomija (avtonomija posameznika pri oblikovanju lastnih pravnih razmerij): premoženje, ki ga je zapustnik ustvaril, gre ob njegovi smrti osebi, ki jo je on določil z oporoko, ali njegovim svojcem na podlagi zakona. Državi (fiskusu) pripade zapuščina samo izjemoma: tedaj, kadar ni nobene osebe, ki bi bila poklicana k dedovanju bodisi na podlagi oporoke, bodisi na podlagi zakona (v našem pravu: zapuščina brez dediča postane lastnina Republike Slovenije, 9. člen ZD). V nekaterih pravnih ureditvah ima država v takem primeru dedno pravico; je »zadnji zakoniti dedič« (gl. npr. § 1936 BGB). Država v našem pravu

¹ Profesor na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.

² Gl. npr. **Brox**, H. – **Walker** W.-D., *Erbrecht*, 2007, str. 13 in nasl.; **Leipold** D., v: *Münchener Kommentar zum BGB*, 9. zvezek, *Erbrecht*, §§1922-2385, izd. 2004, str. 10, 11; **Ebenroth** C. T., *Erbrecht*, 1992, str. 35 in nasl.

ni dedič; glede pravne kvalifikcije prehoda zapuščine na državo pa ni enotnega mnenja. Nekateri štejejo, da gre za okupacijo (prilastitev) zapuščine s strani države, vendar ne za okupacijo v stvarnopravnem smislu; njena posledica ni originalna pridobitev zapuščine. Za druge je prehod zapuščine na državo posebna univerzalna sukcesija *mortis causa* in ga zato nima smisla enačiti z drugimi pravnimi instituti.³

Kljub temu, da zapuščina le izjemoma preide na državo pa ta sicer participira na zapustnikovem premoženju; ne kot dednopravni upravičenec, temveč kot davčni upnik. Davka na dediščino so praviloma oproščeni samo dediči prvega dednega reda: zapustnikovi potomci oziroma posvojenci in njihovi potomci ter zakonec ali zunajzakonski partner. Z oddaljenostjo sorodstva raste tudi višina davka. Država je seveda lahko tudi dedič na podlagi oporoke – tako kot vsak druga pravna oseba.

Nekateri avtorji upravičeno kritizirajo uvrstitev zasebnega dedovanja med načela dednega prava. Pripisujejo mu večjo pomembnost: v zasebnem dedovanju se dejansko izraža pravica do dedovanja, zagotovljena z ustavo. Argument: pravna ureditev, ki bi predpisala, da preide zapustnikovo premoženje načelno in ne samo izjemoma na državo, ne bi pravice do dedovanja samo modificirala, temveč bi jo docela odpravila. S tem pa bi odločilno posegla tudi v zasebno lastnino, kajti zapustnik bi se konfiskaciji zapuščine lahko izognil samo tako, da bi svoje premoženje *inter vivos* prenesel na zasebnike. Konsekventno bi morala taka ureditev torej preprečevati tudi prenos premoženja za življenje.⁴ Predstavljeni razlog je dovolj prepričljiv, da velja sprejeti to pojmovanje tudi za naše pravo.

Posamezni avtorji naštevajo še več načel dednega prava. Za načelo štejejo tudi zasebno avtonomijo v dednem pravu.⁵ Vendar tu ne gre za posebno načelo; vsebovano je v svobodi testiranja (gl. spodaj). Zasebna avtonomija velja tudi za dednopravnega upravičenca (dediča ali volilojemnika). Upravičenec sicer postane pravni naslednik zapustnika glede predmeta dedovanja *ipso iure* (ne da bi bilo potrebno kakšno njegovo ravnanje) v trenutku zapustnikove smrti, ni pa dolžan predmeta dedovanja obdržati. Lahko se pravnemu nasledstvu odpove z učinkom za nazaj (*ex tunc*). To je zlasti pomembno zato, ker pravno nasledstvo zajema tudi dolgove zapustnika.

³ O različnih stališčih Zupančič K. Žnidaršič V., Zapuščina brez dedičev, Pravna praksa 2005/24, str. 15 in nasl.

⁴ Otte G., v: J. von Staudingers Kommentar zum BGB, 5. knjiga, Erbrecht; Einleitung: §§ 1922-1966, 2000, str. 23

⁵ Tako Brox, H. – Walker W.-D., Erbrecht, 22. izd., 2007, str. 14 in nasl.

Druge rešitve dednih predpisov – ki jih nekateri tudi navajajo kot načela pomenijo bodisi pravnotehnično izpeljavo in omejitve navedenih načel, bodisi gre za posebne dednopravne institute; odločilne pravopolitične teže nimajo. Take narave so npr. univerzalna sukcesija (ki sem jo sicer omenil med načeli, vendar kot pravnotehnični instrument), ipso iure pridobitev dediščine, nujni delež, odgovornost za dolgove zapustnika, zahteve obličnosti pri oporočanju (t. j. pri uresničevanju svobode testiranja), oblikovanje dednih redov pri zakonitem dedovanju. Nekatere rešitve obravnavamo kot značilnosti dednopravne ureditve in ne kot načela, npr. enakopravnost pri dedovanju, dedni naslov (numerus clausus: oporoka, zakon), premoženje brez dedič pripade državi (kaduciteta).

2. Svoboda oporočnega razpolaganja (svoboda testiranja)

To načelo pomeni, da lahko zapustnik z oporoko odloča o usodi svojega premoženja za primer smrti, ne da bi se oziral na zakoniti dedni red. Dedovanje na podlagi zapustnikove volje (oporočno dedovanje) ima prednost pred zakonitim dedovanjem. Zapustnik lahko z oporoko uredi dedovanje po svojih osebnih željah in predstavah. Pri tem ni vezan na splošna družbena prepričanja ali na gledanje večine.⁶ Svoje premoženje lahko zapusti poljubni osebi (osebam), lahko razpolaga s celoto ali z delom premoženja. Posebno zapustnik ni prisiljen enako obravnavati svojih potomcev (zaradi ustavnega načela enakopravnosti).⁷

Svobode oporočnega razpolaganja, svobode testiranja, ni mogoče omejiti s pogodbo (105. člen ZD). Neveljavne so tudi pogodbe, s katerimi se zapustnik veže glede razpolaganja s premoženjem, ki ga bo imel ob smrti (prim. 103., 104. člen ZD; izjema: odpoved nevedenemu dedovanju, 137. člen ZD).⁸ Sicer pa tudi za oporočno razpolaganje veljajo omejitve, ki nasploh veljajo za pravnoposlovno razpolaganje; sankcija za kršitev teh omejitev neveljavnost posla je predpisana za vsak pravni posel (oporoka je enostranski pravni posel mortis causa). Neveljavna je npr. oporoka, ki ne izpolnjuje pogoja dopustnosti vsebine in podlage oporočnega razpolaganja (gl. čl. 35. člen in člen 39/4 Obligacijskega zakonika, OZ). Oporoka je nedopustna, če je njena vsebina ali podlaga v nasprotju z ustavo, s prisilnimi predpisi ali z moralnimi načeli (gl. 37. člen in člen 39/2 OZ). V skladu z ureditvijo po OZ gre pri oporoki, ki ne ustreza

⁶ Tako nemško Zvezno ustavno sodišče v odl. z dne 21.2.2001, NJW 2000, str. 2495

⁷ Tako nemško Zvezno ustavno sodišče v odl. z dne 16.10.1984, gl. **Langenfeld G.**, ZEV 2007/10, str. 454

⁸ Glej tudi **Žnidaršič Skubic V.**, Dedna pogodba, Zbornik znanstvenih razprav PF v Lj., 2005, str. 371-393.

navedenim pogojem, največkrat za težjo stopnjo neveljavnosti, torej za ničnost in ne samo za izpodbojnost; to pa ne velja za kršitev vseh prisilnih pozitivnih predpisov.⁹

Za oporočanje pa veljajo še posebne, dodatne omejitve, ki izhajajo zlasti iz zakonske zahteve, da je oporoka napravljena v eni izmed oblik, določenih z zakonom in ob pogojih, ki jih postavlja zakon (62. člen ZD) in iz pravila, da je oporoka strogo osebni pravni posel (prim. §564 ODZ); zastopanje pri izjavi poslednje volje nima veljave.

Najmočnejša vsebinska omejitev svobode testiranja je nujni delež (25. člen in nasl. ZD). Če je zapustnik razpolagal (tudi) s tistim delom zapuščine, ki naj bi ga dobili bližnji zakoniti dediči, lahko kot nujni dediči zahtevajo, da se to razpolaganje razveljavi. Posebno vprašanje je, ali je tudi nujni delež zagotovljen z ustavo (kot pravica dediča, da pridobi premoženje mortis causa, v skladu s 33. členom ustave). Velja sprejeti pritrnilno mnenje.¹⁰ Zakonska ureditev nujnega deleža zagotavlja po eni strani bližnjim svojcem zapustnika določeno udeležbo na premoženju zapustnika, po drugi strani pa omogoča zapustniku zadostni gibalni prostor za uresničenje svobode testiranja.

Po Zakonu o dedovanju obstajajo še druge omejitve avtonomije zapustnikove volje pri oporočanju. Pomembnejše so:

- prepoved fidejkomisarične substitucije (čl. 93/3 ZD), ki zapustniku onemogoča, da bi določil usodo svojega premoženja za daljši čas po smrti;
- neveljavnost skupne (simultane) oporoke, če dve osebi (najpogosteje zakonca) postavita drug drugega za dediča. Za to omejitev svobode testiranja ni utemeljenega razloga;
- zahteva, naj se oporoko v dvomu razlaga v korist zakonitega dediča (čl. 84/2 ZD) je v nasprotju z osnovnim interpretacijskim pravilom, po katerem je treba oporoko razlagati po pravi zapustnikovi volji (čl. 84/1): če je zapustnik testiral, je prav gotovo hotel, naj določbe oporoke obveljajo (razlaga in favorem testamenti). Zakon o denacionalizaciji

⁹ V dednih predpisih je določena ničnost za oporoko, s katero razpolaga oporočitelj s kmetijo v nasprotju z načelom zakona o dedovanju kmetijskih gospodarstev, da deduje kmetijo praviloma en dedič, ki mora izpolnjevati posebne pogoje (5. čl. v zvezi s 7 - 9. čl. ter 21. čl. ZDKG). Nična je tudi oporočna določba o volilu kmetijskih obdelovalnih zemljišč, ki so del zaščitene kmetije. Toda če so predmet volila neobdelovalna zemljišča, stavbna zemljišča ali druge stvari in pravice, ki spadajo v zaščiteno kmetijo, je oporočna določba le izpodbojna (22. čl. ZDKG). Podrobneje **Zupančič K.**, Uvodna pojasnila, v: Dedovanje, 8.izd., 2005, str. 73, 74; **Isti**, Dedno pravo, 1991, tč. 237 in nasl. (str. 97, 98).

¹⁰ O tem, zlasti v nemški literaturi zelo diskutiranem vprašanju (del teorije odgovarja nikalno), je nemško Zvezno ustavno sodišče sprejelo stališče, da gre zapustnikom otrokom v skladu z ustavo del udeležbe na zapuščini. Popolna odprava nujnega deleža (v nemškem pravu: dolžnega deleža: Pflichtteil) zato ne pride v poštev. Odl. BVerfG, 19.4.2005, NJW 2005, str. 1561. Gl. tudi **Langenfeld G.**, ZEV 2007/10, str. 456

(ZDen) je še manj naklonjen ugotavljanju zapustnikove volje, saj razlago sploh odpravlja; volja zapustnika se upošteva samo, če jo je izrecno izrazil (81. člen ZDen);

- zapustniku ne gre pravica, da svojcu iz kroga nujnih dedičev iz utemeljenih razlogov odvzame ali omeji nujni delež in to zunaj zakonskega kataloga razlogov za razdedinjenje (42. člen ZD).¹¹ Pri razlogih za razdedinjenje se torej svobode testiranja ne upošteva v zadostni meri;
- podobno velja glede kogentnih določb o razlogih za dedno nevrednost. Gre sicer za uresničevanje domnevne zapustnikove volje. Tu vendarle obstaja možnost korekture, kajti zapustnik lahko ravnanje, ki pomeni razlog dedne nevrednosti, dediču praviloma oprosti (126., 127. člen ZD).

3. Dedovanje v družini

Poimenovanje tega načela ni najbolj ustrezno, je pa ustaljeno.¹² Načelo pomeni, da preide zapustnikovo premoženje ob njegovi smrti na osebe, ki so z njim v določenem družinskem razmerju – ob pogoju, da zapustnik ni z oporoko drugače razpolagal. Najpomembnejše družinsko razmerje je najbližje sorodstvo (družina v smislu 2. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih: starši in otroci), vendar lahko dedujejo tudi oddaljenejši sorodniki zapustnika. S sorodniki so izenačene osebe, ki jih z zapustnikom veže posvojitev. Do dedovanja so upravičeni tudi zakonec oziroma po našem pravu (heteroseksualni) zunajzakonski partner, ne pa partner iz registrirane istospolne skupnosti.¹³ Imenovane osebe so glede na bližino sorodstva in osebne povezanosti razvrščene v dedne rede; osebe iz bližnjega dednega reda izključujejo od dedovanja osebe iz oddaljenejšega dednega reda.

Načelo dedovanja v družini se kaže tudi v institutu nujnega deleža, s katerim se bližnjim zapustnikovim svojcem (v našem pravu ne samo najbližjim, saj lahko dobijo nujni delež razen zapustnikovih potomcev, zakonca ali zunajzakonskega partnerja in staršev, ob določenih pogojih tudi stari starši ter bratje in sestre zapustnika; s sorodniki so izenačene

¹¹ Podrobneje **Zupančič K.** Omejitev svobode testiranja z ustanovo nujnega deleža, Pravna praksa 2003/19, priloga, str. IV.

¹² Gl. npr. **Leipold, D.**, v: Münchener Kommentar zum BGB, 9. zvezek, Erbrecht, §§1922-2385, izd. 2004, str. 11 (ta avtor obravnava dedovanje v družini in v registriranem partnerstvu); **Brox, H. – Walker W.-D.**, Erbrecht, 2007, str. 15; govori se tudi o načelu vezanosti (zapustnikovega) premoženja na družino, gl. **Otte G.**, v: J. von Staudingers Kommentar zum BGB, 5. knjiga, Erbrecht; Einleitung; §§ 1922-1966, izd. 2000, str. 20 in nasl.

¹³ Drugače v nemškem pravu. Vzajemna dolžnost medsebojne pomoči in skrbi kot tudi dolžnost preživljanja so podlaga zakonitega dedovanja in nujnega deleža partnerjev iz registriranega (istospolnega) partnerstva. Gl. **Leipold D.**, v: Münchener Kommentar zum BGB, 9. zvezek, Erbrecht, §§1922-2385, izd. 2004, str. 12.

osebe, ki jih z zapustnikom veže posvojitev) zagotavlja del zapuščine, če jih je zapustnik pri neodplačnih naklonitvah prezrl.

Lastnost članov družine zapustnika upošteva Zakon o dedovanju še v drugih določbah, npr. pri izločitvi dela zapustnikovega premoženja v korist potomcev (32. člen ZD), pri izločitvi gospodinjskih predmetov iz zapuščine v korist potomcev in zakonca (33. člen ZD), pri razdedinjenju v korist potomcev (45. člen ZD), pri vračunanju daril in volil v dedni delež (46. člen in nasl. ZD). Posredno upošteva dedovanje v družini tudi davčno pravo. Dediči prvega dednega reda so oproščeni davka na dediščino, z oddaljenostjo sorodstva, ali če sorodstva sploh ni, pa se davčne stopnje povečujejo.

Načelo dedovanja v družini ne temelji toliko na domnevni zapustnikovi volji, kolikor zlasti na splošnem prepričanju o pravičnosti take ureditve. Nemška teorija razlaga, da se je zakonodajalec odločil omogočiti dedovanje osebam, ki naj bi bile praviloma zapustniku osebno in gospodarsko blizu.¹⁴ Vprašanje je, ali je ta razlaga sprejemljiva, kadar gre za zapustnikove sorodnike iz oddaljenejših dednih redov.¹⁵ Dvom je upravičen. Sicer pa je vprašanje kroga sorodnikov kot zakonitih dedičev vedno znova predmet razpravljanj in reformnih prizadevanj.¹⁶ Zožitev kroga bi sicer pomenila povečanje števila zapuščin brez dediča, ki bi šle državi; ker pa ima država možnost, da z davkom pobere del dediščine, se z reduciranjem kroga zakonitih dedičev najbrž noben zakonodajalec ne bo preveč trudil. Tudi z davkom na dediščino se lahko doseže isti namen, kot naj bi ga imela t. i. socialna funkcija dednega prava: zagotavljanje eksistenčnih pogojev nepreskrbljenih oseb. Prizadevanj za širitev kroga sorodnikov, ki bi lahko bili zakoniti dediči, v evropskih državah ni.¹⁷

¹⁴ O tem izčrpno **Otte G.**, v: J. von Staudingers Kommentar zum BGB, 5. knjiga, Erbrecht; Einleitung: §§ 1922-1966, izd. 2000, str. 20 in nasl.

¹⁵ V nemškem pravu je npr. dedovanje sorodnikov izpeljano zelo dosledno: dedujejo lahko prav vsi sorodniki – zapustnikovi predniki in njihovi potomci (tudi peti in oddaljenejši dedni redi, §1929 BGB). Podobno lahko dedujejo po francoskem pravu zapustnikovi potomci, starši, bratje in sestre in njihovi potomci, drugi predniki ter drugi sorodniki in njihovi potomci (člen 734 Code civil v besedilu zakona z dne 3.12.2001).

¹⁶ V našem dednem pravu se v tem pogledu – kot tudi sicer ni dosti reformiralo. Zakon o dedovanju iz leta 1955, ki je kot predpis tedanje SFRJ veljal v Sloveniji v svojem pretežnem delu do konca leta 1971 (in kot v republiški zakon transformiran predpis SR Slovenije do leta 1976), je razvrstil sorodnike zapustnika (poleg zakonca) v več dednih redov; v drugem in tretjem dednem redu so lahko dedovali tako zapustnikovi predniki kot tudi – po vstopni pravici njihovi potomci, v nadaljnjih dednih redih pa samo zapustnikovi predniki, ne pa tudi njihovi potomci (9. in 22. člen ZD). S tem je razširil krog sorodnikov, ki so bili lahko poklicani k dedovanju po ODZ (po katerem je sicer prevzel parentelno linearni sistem), ki je – tako kot tudi sedanji avstrijski ABGB – omogočal dedovanje tudi sorodnikom iz četrtega dednega reda, vendar samo prastarim staršem, ne pa tudi njihovim potomcem; s predniki iz četrtega dednega reda je krog zakonitih dedičev zaključen (§§ 731 in 751 ABGB). Slovenski Zakon o dedovanju iz leta 1976 določa tri dedne rede, v tretjem dednem redu lahko dedujejo predniki – zapustnikovi stari starši, kot tudi njihovi potomci (člen 10/1., 18. – 20. člen ZD).

V drugih evropskih državah omogočajo pravne ureditve dedovanje zvečine širšemu krogu sorodnikov. Primerjalni pregled: **Ebenroth C. T.**, Erbrecht, 1992, str. 94 in nasl.

Načelo dedovanja v družini je, vsaj na videz, v določenem nasprotju z načelom svobode testiranja, ki zapustniku omogoča, da odstopi od zakonitega dednega reda. Razmerje med zakonitim in oporočnim dedovanjem ni v celoti v dispoziciji zakonodajalca. Z vidika spoštovanja ustavnih pravic do lastnine in do dedovanja ter avtonomije posameznika pri oblikovanju svojih razmerij, ima dedovanje, ki izvira iz volje lastnika, zapustnika (oporočno dedovanje), prednost pred dedovanjem, ki izvira iz volje države (zakonito dedovanje). Oporočno dedovanje nima prednosti le tedaj, ko je treba v skladu z ustavnim načelom o varstvu otrok in družine upoštevati nujne dediče.

O navideznem nasprotju med svobodo testiranja in dedovanjem v družini govorimo zato, ker svoboda testiranja oporočitelju omogoča, da se pri prehodu zapuščine na svoje (člane družine), izogne shemi zakonitega dedovanja, ki je lahko v konkretnem primeru nepravilno, s tem, da določi, naj njegovo premoženje preide na tistega (tiste) člana (člane) družine, ki to glede na osebno in gospodarsko povezanost z njim, po njegovem prepričanju tudi zasluži (zaslužijo).¹⁸ Npr.: premoženje zapusti vnuku, ker – v nasprotju z otroki – sodeluje v družinskem podjetju. Taka »legitimna svojevoljnost« zapustnika je v razmerju do drugih bližnjih svojcev sprejemljiva, kajti njim se z nujnim deležem vendarle zagotavlja določena (čeprav manjša) udeležba na zapuščini. Zakonska ureditev nujnega deleža je tako dodaten razlog za upravičenje zapustnika, da bližnje svoje izključi od dedovanja.¹⁹

Literatura

1. BROX, HANS – WALKER, WOLF-DIETRICH, ERBRECHT, 22. Auflage., Carl Heymanns Verlag, Köln, Berlin, München 2007
2. EBENROTH, CARSTEN THOMAS, ERBRECHT, BECK, München 1992
3. KLIMA, PETER, Reform des Erbrechts und der Vermögensübertragungen in Frankreich. ZEV (Zeitschrift für Erbrecht und Vermögensnachfolge), 2006/2, str. 440-444.
4. LANGENFELD, GERITT, In der Testamentgestaltung lebt das Erbrecht, ZEV 2007/10, str. 453-458

¹⁷ Nasprotno: francosko pravo, v katerem je dvesto let veljalo načelo, naj ostane ob dedovanju premoženje v družini, v kateri je nastalo, je z reformnim zakonom z dne 3.12.2001 normiralo, da je zakonec zapustnika edini zakoniti dedič, če ni niti potomcev, niti staršev zapustnika (člen 757-2 Code civil v besedilu zakona z dne 3.12.2001). V tem primeru zakonec izključi od dedovanja brate in sestre zapustnika, njegove prednike ter druge sorodnike. Zakon tako upošteva, da v sedanjem času pridobivajo premoženje zlasti zakonci skupno. Gl. Klima P., Reform des Erbrechts und der Vermögensübertragungen in Frankreich. ZEV 2006/2, str. 440 in nasl.

¹⁸ **Otte G.**, v: J. von Staudingers Kommentar zum BGB, 5. knjiga, Erbrecht; Einleitung: §§ 1922-1966, izd. 2000, str. 21

¹⁹ Prim. **Langenfeld G.**, ZEV 2007/10, str. 454.

5. Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 9, Erbrecht, §§1922–2385 (Redakteur Schlichting, Gerhard), Beck, München 2004
6. J. VON STAUDINGERS Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Fünfter Buch, Erbrecht, Einleitung: §§ 1922–1966, Neubearbeitung (Redaktor Otte, Gerhard), Sellier – De Gruyter, Berlin 2000
7. ZUPANČIČ, KAREL ŽNIDARŠIČ, VIKTORIJA, Zapuščina brez dedičev, Pravna praksa 2005/24, str. 15 – 18
8. ZUPANČIČ, KAREL, Uvodna pojasnila, v: Dedovanje, 8. izd., Uradni list RS, Ljubljana 2005
9. ZUPANČIČ, KAREL, Dedno pravo, Uradni list RS, Ljubljana 1991
10. ŽNIDARŠIČ SKUBIC, VIKTORIJA, Dedna pogodba, Zbornik znanstvenih razprav PF v Ljubljani, 2005, str. 371–393